

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir çıkarılır.

CİLT : 2

Temmuz 1939

Sayı : 18

18

İÇİNDEKİLER

Hatay	Kâzım Baykal
Halkevi Toplantısı	Ö. Öner
Geçen yıl ve bu sene	Dr. Neşati Üster
Koşma (Şiir)	A. Ş. Kavut
Diyarbakırlı Ozanlar	Şevket Kavut
Diyarbakır Kitabeleri	S. Savcı K. Baykal
Halkiyat	Şevket Kavut
Dutçuluk	S. Özbek - F. İpeker
Gözlerin Hayali (Şiir)	İbrahim Ateşli
Halkevi (Şiir)	Celâl Güvenç
Evimizin bir aylık çalışması	
Bibliyografya	K. Baykal

Yazı Hey'eti

Kâzım Baykal — Şeref Kışmır — SüheylBeken — Ömer Öner —
Süleyman Savcı — A. Şevket Kavut — Sadık Özbek.

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Umumî Neşriyatı İdare Eden
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Fıatı 10 Kuruş.

Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

HATAY COĞRAFIYA VE TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

K. Baykal

Coğrafi Vaziyeti

Hatay, Toros — Amanosun cenuba doğru sarkmasından ibaret bir Anadolu parçasıdır. Gâvur, Elma, Musa, Kızıl dağları ve bunların arkasında Amık göl ve ovası, dağlar arasından Akdenize dökülen Asi nehrini ihtiva eden arazinin 110 kilometre kadar sahili, 30000 kilometre karre mesahası 300000 nufusu vardır. Nufusunun 50000 ni Arap ve Ermeni kalanı Türktür. Türklerin çoğu sünnî bir kısmı Alevidir.

Nehir üstünde Antakya 34000, sahilde İskenderon 15000 (bazı kitaplarda 28,000) nufusludur. Bunun etrafında Soğukluk, Alıç, Bayraklı gibi yaylaları var. Kırıkhan, Reyhaniye, Ordu, Sûveydiye, Arsus diğer mühim kasabalarıdır.

Tarihi Vaziyeti

Hatay, yaşamağa elverişli

olmağa başladığı ilk anlarda teşekkül eden bol otlı mer'alarda her nevi hayvan ve onları avlıyarak geçinen insanlar yaşıyordu. Lâkin bunlar bize hiç bir eser bırakmamışlar ? Milâddan 4000 yıl önce mağara hayatından kurtulmuş, taş ev yapmasını bilen insanlar geldiler. Bunlar Samilerden öncedir. Hiç bir tarihçi Hint-Avrupa ırkından olduğunu iddia etmiyor. Bize bir takım dolmenler bırakmışlar. Neolitik devir insanı ve Asyalı oldukları eserlerinden anlaşılıyor. Milâddan önce 2500 den itibaren Hatay tarihi devre girmişe başlamıştır.

Eti konfederasyonuna dahil iken bir zaman Kalde, Sumer, Akad, ve hatta Elâm kırıllarının idaresine geçmiş. Zaten Etilerle beraber çin'in şimalindeki Hata-

dan gelmiş Eti boylarındandır. Eski memleketlerinin adlarını bu yeni yurtlarında muhtelif yerlere takmışlar. Bu güne kadar Hatay unvanı da bu suretle kalmış : Hataydaki Alagöl adı Tanrı dağlarının yanındaki küçük gölün adından, Asi nehrinin adı yine oradaki bir nehrin adından alınmış, yalnız arapların Âsi kelimesi değil sadece Asi (mahallii şivede) denildiğinden isyan manasını ifade etmez. Tanrı dağlarındaki nehrin adı da böyledir. Nehrin diğer adı Oront de Sibirya'ya giden ırmaklar arasında bir tepe ve bir şehir ismi olan Ura — Tube den alınmıştır. Bu gün bir köy olan Hetiye de Asya'da bir şehrin adıdır. Etilerin bu mntakadaki prensliği ve kolordusunun adı Kodu idi, kavs manasına (körfezin kenarından kinaye) gelen bir kelimededen alınmış Türkçe, Amık ova ve gölü Unki, Unka kelimelerinden yapılmış. Bu itibarla Hatay'ın tarihi devrini yaşatan ilk sakinler Türktür.

1650 Millâddan önceye kadar Eti konfederasyonuna tabi kalan Hatay'a şarktan yeni kavimler gelmiye başladı. Diyarbakır ve Resül — ayn civarından gelip istila eden Hurrilerdir. Bunların da bir çok heykelleri, Mısır Firavnlarının Hikesuslar sülâlesi (Türk-türler) nin zamanından kalma Hur adındaki mabut heykeli, Tanis — avaris de bulunmuştur.

Daha sonra Mısır istilâsına uğrayan Hatay Etilerin azametli devrinde (Subbiliuluma, ve sonra gelen Kaan Etiler 1450 — 1200) birliğe tekrar girdi. Kadeş muharebesi (1266) dan sonra Tor istilası sebebiyle Hatay'a şark ve garpten yeni Türk boyları geldi. Eti imparatorluğu parçalandı. Küçük prenslikler meydana geldi. Hatay'da da Hat-tinu krallığı doğdu. 700 tarihine kadar bu devlet kaldı. Sonra Asur ve pers nüfusuna girdi.

331 de Büyük İskender'in istilâsına uğradı İskender çok değerli bulduğu körfezde (İskenderun) şehrinin temellerini attı. Hatay mevkiinin ehemmiyeti sebebiyle tarihte büyük muharebelere sahne olmuştur. İskenderin Pers hükümdarı Kodaman Daryüs ile meşhur bir muharebesi yumurtalık civarında, Roma imparatoru Septim sever rakibi ile 194 te, Sasani imparatoru Husrev Perviz Bizans imparatoru Herakli-yus ile 622 milâdi de, Haçlı seferleri buradaki muharebelerin en meşhurlarındandır.

İskenderin ölümünden sonra meydana gelen krallıklardan biride Selösitler idi. Hatay onların eline geçti. (Milâddan önce 301). Asi nehri üzerinde şimdiki Antakya bu zamanda kuruldu. 278 de Galatların istilâsi berteraf edildi. 191 — 189 da Seleküs kralı Antiyoks ile Romalılar arasındaki muharebeden

sonra Apame muahedesi ile krallık Prenslik oldu. Ve Roma'ya bağlandı. 83 e kadar vassal olarak kaldı. Bil'ahere başka istilâlara uğradı. 64 te Pompe'nin kat'i darbesile Seleküslerin bakiyesi de dağıtılarak Roma'nın bir şark eyaleti oldu. Bundan sonra Roma ve Bizanslar elinde 637 milâdi senesine kadar böyle kaldı. Bu tarihte (hicri 15) müslüman Arapların eline geçti. Bu zaman zarfında Hataylılar Türklüklerinden bir şey haybetmemişler, hususî rejimlere imkân vermemişlerdir.

Emevi ve Abbasi serhadlerinden olan Hatay, merkezi Halep olan Hamdan oğulları idaresine geçti. (944 — 1003), sonra Bizanslara, 1087 de Selçuk sultanı Tutuşun eline geçti. 10 sene sonra Hatay Haçlı seferlerine sahne oldu, Bilhassa Antakya kalesini Türk beyleri çok müdafaa ettiler. Fakat 1097 de istilâ edildi. Norman kumandanı Bohemond'un idaresinde bir Antakya prensliği kuruldu. Selâhaddin Eyyubinin eline, Türk Memlûk hükümdarı Beybars'ın hükûmetine geçti. (1268) Hatay 170 sene kadar hıristiyan elinde kaldıktan sonra bir daha Türk idaresinden mahrum kalmamıştır (son 20 sene ayrılık müstesna).

Osmanlı padişahı Yavuz selim 1517 de Hatayı Osmanlı ülkesine kattı. Bu zamana kadar

sakinleri Türk olan Hatay'a Haçlılardan sonra tekrar bir Türkmen göçü oldu. Türk kesafeti arttı. Ancak Emevi zamanında gelen Araplar ile Haçlılardan artakalan hıristiyan azlıklarından maada yabancı kalmamıştır. Hey'eti umumiyesi ilk zamanlardan itibaren Türk olan Hatay Osmanlı idaresinde kendisini eskisi gibi Anadolunun bir parçası olduğundan Anadolu fikir ve ruhundan hiç bir zerre kaybetmemiş, Osmanlı padişahları da bir Anadolu vilâyeti şeklinde idare etmişlerdir.

1918 de cihan harbinin meş'um neticelerinden olarak Mondros mütarekesinin malum silâhı 7 ci maddesine tevfiakan güzel vilâyetimiz galip Fransızlar tarafından işgale başlandı (1918 Birinci kânun başı) ATATÜRK'ün de dediği gibi (40 Asırlık Türk yurdu esir kalamazdı) .

Kahraman Atamız, Milli Mücadelenin ilk kahramanlık kararlarını verirken (Sivas Kongresi) Hatayı tarih ve milli benliği itibarile anadoludan ayrılmaz bir parça olarak gördüğünden misakı milli sınırları içine ithal etmişti. Hiç bir zaman bu kanaatından ayrılmadığı için, 20 teşrinievvel 1921 de Fransızlarla yapılan Ankara itilâfnamesinde bu husus için madde koydu. "İskenderun mintakasında hususi bir idare kurulacağı..", "Türk ırkından olan seknesi harslerinin

inkişafına mümanaat edilmeyeceği" Ve himaye altında yeni suriye konfederasyonu teşkil edilirken Atatürk hatay'ın milli benliğine dokunmamak için müstakil bir türk devleti kurulmasındaki ısrarı üzerine bir türk hatay devleti teşkil edildi. Ve himayesini Türkiye-Fransa üzerlerine aldılar her iki taraf bir miktar asker göndererek yeni devleti himayeleri altına aldılar.

Bu maksatla Askerimiz 5 temmuz 1938 de hataya girdi. Fakat bir taraftan da Fransızlarla görüşmeler devam etti. Bir sene sonra anlaşma oldu. Hatayın ilhakına mütedair mukavele ve merbutatı 23 haziran 1939 saat 13,30 da Ankara Hariciye vekâleti kütüphane salonunda hariciye vekili Saraçoğlu ile Fransa büyük elçisi Masigli arasında merasimle imza edildi. 23 temmuza kadar Fransız askerleri güzel vilâyetimizi terkedeceklerdir.

Bu suretle memleketimizin bu güzel parçası 20 yıl ayrılıktan sonra Büyük Atamızın yolundan giderek Milli Şefimiz İnönünün ısrarlı takibleri, muktedir hükümetimizin azimli çalışmaları sayesinde tekrar anavatana ilhak edilmiş oldu.

İlhak kararının verilmesinden beri hataylı vatandaşlarımızla beraber bütün yurttaşlarımız, büyük şeflerimizi sonsuz hürmetle anarak bayram yapmaktayız. Bu günler tarihimizde sayılı günler arasında zikredilerek kalacaktır.

Hatay hakkında daha çok malûmat almak isteyenler şu kitaplara başvursunlar
hatay (Broşürdür) Nureddin Ardiç.

Antakye ve İskenderun etrafında Türk davasının tarihi esasları 1937 Nureddin.

Yakın şark, Şemseddin Günaltay.
Suriye ve Palastin, Şemseddin Günaltay.

Hatay Tarihi 1937 Hataylı Faik.

EVİMİZİN HAZİRAN TOPLANTISI

Ö. Öner

23 — Haziran — 939 perşembe gününün 20,30 saatinde halk-evimizin bir genel toplantısına daha şahit oluyoruz. Önceden hazırlanan davetiyeler halkı o saatte içtimaa çağırıyor. Dinleyicilerin yorgunluklarını gidermek için arkasından halkevi orkestrası tarafından verilecek olan konserin programı göze çarpıyor.

Diyarbakır havasının oldukça sıcak bir gününde salonu dolduran halk ilkönce, sayın başkan doktor bay Neşatinin verdiği izahatı dinliyor ve bir yılın memnuniyet verici başarılarla gelecekteki faaliyet programının verdiği büyük vaadler ruhlarda serinletici bir hava yaratıyor : Şu kadar çalışılmış, Şu kadar başarı meydana getirilmiş. Ve gene durmadan, dinlenmeden şu kadar çalışılacak ve daha yüksek başarılar elde edilecek.

Türklük camiasının yaşadığı feyizli yurdumuz, kendine layık evlatları yetiştirmediği hiç bir zaman ihmal etmemiştir. Yurdun her köşesinde imar faaliyetleri, her sahasında terakki eserleri

göze çarpmaktadır. Gün geçip zaman ilerledikçe kültür bakımından da büyük inkişafı kazanıyoruz. Yüce Atamızın ulusuna armağan ettiği ışıklı halkevilerimiz bu büyük kültürel inkişafı birer canlı misalleridir.

Halkevi başkanı programını okuyup bitiriyor. Bundan sonra sayın ilbayımızı Mithat Altıokun kıymetli hitabesini dinliyoruz. Elde edilen değerli muvaffakiyetlerden ötürü başkanı ve mesai arkadaşlarını tebrik ediyor. Bu vesilenin vermiş olduğu fırsatı kaçırmak istemiyor. Daha büyük bir hız alması icabeden faaliyetlerin temini için Diyardakır gençliğini işbaşına çağırıyor :

— Yurd ve ulus içinde çalışmanın hududu yoktur; binaenaleyh bu güne kadar başarılan işler kâfi değildir, azdır. Hızı artırmak ve randımanı çoğaltmak lazımdır.

Sayın ilbayın ateşin sözleri, çalışma aşkıyla çarpan kalplere tercüman olmuştu. Memleket işlerinde bütün mes'uliyeti omuzlar-

ında taşıyan yurdun münevverlerine halkevlerindeki vazifelerini hatırlatıyor ve dolayisile öğretmen kütlesine hitap ederek sözlerine şu yolda devam ediyor. :

— Her sahada büyük bir feragatle çalışan öğretmenlerimiz bu gün halkevlerimizin sıcak çatısı altında ve büyük bir kütle halinde çalışmalarına devamdan geri durmamalıdır.

Memleketin münevverleri arasında vücutlarından daha çok istifade edilebilecek olan öğretmenlerin bu sahada da üzerlerine düşen ödevlerini anlatıktan sonra

halkevi idare heyetinin çalışma ve çalıştırma yolunda göstereceği alakanın ehemiyetini tebarüz ettiriyor.

Alkışlar arasında hitabet kürsüsünü terkeden değerli ilbayımızın müessir sözlerine orkestranın ahenktar nağmeleri cevap veriyor.

— Bizki kıymetdar Türk gençliğinin başarılı çalışmalarının unutulmaz birer hakiki eseriyiz, onların en güç saydığımız yurt ve ulus işlerinde de çalışıp mvaffak olacaklarına şahadetimizi doğru saymalmışız.

KOŞMA

*Bin elemle yanıp durdum
Bir yar için, Bir yar için.
Başımı her taşu vurdum
Bir yar için, Bir yar için.*

*Gözümden yaş akmaz artık,
Ateş bile yakmaz artık,
KİMİSE bana bakmaz artık,
Bir yar için, Bir yar için*

*Ey (Şevket) perişan oldun
Bahara ermeden soldun.
Yazıkki bin dertle doldun.
Bir yar için, Bir yar için.*

A. Ş. Kavut

GEÇEN YIL VE BU SENE

Neşati Üster

SAYIN DİNLEYİCİLERİM

Size bu akşam Evinizin geçen bir yıl içinde yaptığı işler ve önümüzdeki yıl için hazırladığı çalışma plânı hakkında izahat vermek istiyorum. Partimizin geçen ay gönderdiği bir tamimle « her sene Haziran ayı içinde bizden böyle bir umumi heyet toplantısı yapılmasını istemekte ve Halkevi üyelerinin kendi evlerinin muhtelif kollarının çalışmaları hakkında bu suretle malumat sahibi olmalarında büyük fayda düşünmektedir ». Bunun için ben de burada her kolun geçen yıl içindeki mesaisini ve gelecek yıl neler yapmak istediğini ayrı ayrı kısaca anlatacağım.

Dil tarih edebiyat kolu :

Bu kolumuz muhitin bilgi seviyesini yükseltmek, Türk dilini yaymak ve Diyarbakırın tarihi kıymetlerini meydana çıkarmak için çalışmıştır.

Bu maksatla muhtelif toplantılar tertip etmiş ve konfranslar

vermiştir. Bu konfransların bir kısmı Halkevi salonunda verilmiş bir kısmıda hoparlörlerle neşredilmiştir. Konferansların daha cazip olabilmesi için bunları bir konserle birlikte vermeği tercih ettik. Bilhassa yaz mevsimi geldikten sonra bu işi hoparlörlerimiz vasıtasıyla yapmağı daha uygun buluyoruz. Halkevimizin neşettiği aylık karacadağ mecmuasında bu kolumuz idare etmektedir. Bu mecmuanın 16 cı sayısı çıkmış bulunuyor. 17 ci sayı da çıkmak üzeredir.

Bu kolumuz gençler arasında edebiyat hevesini artırmak için bir şiir müsabakası da yapmış ve kazanan üç gence nakdi mukâfat verilmiştir. Geçen yaz bu kolumuz türk tarih kurumunun verdiği bir direktifle vilayetimizdeki mağaraları tetkik etmiş ve bunlara ait notları ve çektiği fotoğrafları tesbit etmiştir. Bu suretle gezilen dört binden fazla mağaraya ait fişler tarih kurumuna gönderilmiştir.

Bir de bu kolun işleri arasında bilhassa üzerinde durulması icabeden biri vardır; o da Diyarbakır anıtlarına ait yapılan

Halkevimizin 24 haziran 939 da yapılan Umumi heyet toplantısında başkan Dr. Neşati Üster tarafından söylenmiştir.

tedkiklerdir.

Bu anıtlar ve kitabelerin hepsi ayrı ayrı tedkik edilmiş, resimleri çekilmiş, metinleri kopya edilmiş ve bu metinlerin tercümeleri yapılmış, tarihi değerleri tedkik edilmiştir. Bu suretle tesbit edilen 94 fiş bu gün tamamlanmış bulunmaktadır. Bu tarihi vesikalar yarın Diyarbakır üzerinde çalışacak tarihçiler ve arkeoloğlar için en emin ve en değerli bir menba teşkil edecektir.

Bu kolumuz şehrimizin turistik bir plânını da hazırlamıştır.

Bu komitemiz önümüzdeki yıl içinde aynı yolda fakat daha geniş bir sahada çalışacak 20 umumi konfrans verecektir. Bunları yine birer konserle birlikte yapacağız.

Hoparlör neşriyatı devam edecek, milli günlerin programını, söylenecek sözleri hazırlayacak, anıt fişlerini bütün vilayet dahilindeki abidelere teşmil edecek, müze sergi komitesile birlikte eski paraların kolleksiyonunu yapacak, küçük mecmuadaki Ziya Gökalpın içtimai makalelerini kitap halinde toplayacak, Ziya Gökalp ve Süleyman Nazif günleri yapacaktır.

Ar Şubesi :

Ar şubemiz bilhassa musiki sahasında büyük faaliyet göstermiş ve halkın müzik seviyesini yükseltmeğe başlamıştır. Evimizin bir piyano, dört keman, bir viyo-

loncel, bir klarnet ve bir trombondan ibaret olmak üzere sekiz kişilik bir orkestrası vardır. Bu orkestra bu yıl içinde de muhtelif konserler vermiştir. bundan başka bu kolumuz 30 kız 30 erkekten mürekkep 60 kişilik bir koro teşkil etmiş ve henüz pek genç olan bu heyet de son altı ay içinde iki konser vermiştir. 30 kişilik bir mandolin orkestramız da vardır ki bu da iki konser vermiştir. Orkestramız burada verdiği konserlerden başka iki defa da Mardine giderek orada da konserler vermiştir. Bu kol üyeleri halka parasız piyano ve keman dersleri de vermekte ve bu derslere 20 kadar talebe devam etmektedir. bundan başka garp musikisini yaymak için radyodon istifade ettiğimiz gibi ayrıca büyük klasik bestekârların eserlerinin pilaklarını getirttik. Bunları da grâmafona çalarak hoparlörlerimizle neşrediyor, ve musiki zevkinin inkişafına çalışıyoruz. Bu kolumuz bu yoldaki faaliyetlerini bu yıl daha genişletecek ve her ay iki umumi konser vermeğe çalışacaktır. bundan başka önümüzdeki son bahardan itibaren danslı âile toplantıları yapacağız bu toplantılarda orkestramız muhtelif parçalar çalacaktır.

Gösterit Kolu :

Maalesef kendisinden beklenen faaliyeti göstermekte en çok

müşkülata uğrayan kolumuz budur. Bunun en mühim, daha doğrusu tek sebebi kadın eleman yokluğudur. Diyarbakırda bayanları sahneye çıkarmakta çok güçlük çekiyoruz. Bu noktada hala bayanlarımız dünün telakkilerinin ağırlığı altındadır. Buna rağmen çalışıyoruz. Elimizdeki tek tük bayan elemandan en büyük randümanı almağa gayret ediyoruz. Geçen sene Halkevimizde ancak üç temsil verilebildi. Bu sene temsillerin sayısını çoğaltmak için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Önümüzdeki mevsim için her ay yeni bir temsil hazırlamak gagesindeyiz. Bu yaz bir kaç köyde açık hava temsilleri vermek istiyoruz.

Spor Şubesi :

Geçen yıl bu komitemiz Diyarbakırdaki kulüplerin teknik faaliyetlerinin inkişafını temin maksadile bu kulüplerle yakından alakadar olmuş ve onların bir çok ihtiyaçlarını karşılamak üzere de kendilerine yardımda bulunmuştur. Bu suretle tenis sahasını islah ettiğimiz gibi Halkevinde voleybol sahası da yaptırdık. Futbol sahasının da islahı için bölgeye bütçemiz nisbetinde yardım yaptık. Bisiklet teşvik müsabakaları tertip ettik.

Bugün devlet, spor işlerini teşkilandırmak için büyük gayretler sarfetmektedir. Neşredilen beden terbiye kanununa göre Halkevle-

rinin spor çalışmaları beden terbiyesi Genel Direktörlüğü ile müştereken tanzim edilecek ve önümüzdeki yıl faaliyetimiz bu direktiflerin esaslarına göre olacaktır. Bunu henüz almadık. Fakat gelecek sene için Halkevimizin arka bahçesinde muhtelif spor sahaları yapmak, mevcut tenis sahasını iyice tanzim etmek, yeniden bir voleybol sahası yapmak istiyoruz.

Sosyal Yardım komitesi:

Bu kolumuz geçen yıl cemiyetin yardıma muhtac olan unsurlarına oldukça geniş mikyasta ve muhtelif şekillerde yardımlar yapmıştır. Bunların arasında Lise ve Orta okullarda on talebenin bütün bir sene iâşe ve ibatesini, kıtalarını temin etmiştir. Bunlardan 2—3 danesi bu sene Liseyi bitirerek yüksek mekteplere girmeğe hazırlanıyor. İlk okullardaki fakir çocuklara para yardımı yaptığı gibi bu sene bunlardan (161) ine elbise ve ayakkabı yaptırmıştır. Bunlardan başka fakir, kimsesiz hasta ve malul, asker ailesi ve işsiz olmak üzere 350 kişiye para yardımı yapmış, bazı hastaların ilaç paralarını vermiş, bazılarının memleketlerine dönmeleri için nakil vasıtalarını temin etmiştir. İçtimai yardım komitemiz bu işler için 4000 lira kadar para sarf etmiştir. 15 gün kadar evvel tu kolumuz şehrin en işlek bir yerinde, Hasan paşa hanı civarında bir

poliklinik açmıştır. Bu poliklinik için şimdilik şehrimiz hekimlerinden on birinin yardımını temin edilmiştir. Kısa bir zamanda bu yekün artacaktır. Şimdilik her gün iki saat (Bir saat sabah , bir saat akşam üstü) müracaat eden hastalar parasız muayene edilmekte, fakir olanlarının ilaçları alınmakta ve tedavileri yapılmaktadır. Önümüzdeki yıl bu dispanseri daha fazla inkişaf ettireceğiz. Ve modern bir poliklinik haline koyacağız. Geçen sene yaptığımız yardımları devam ettirmeye çalışacağız. Küçük yaştaki çocuklarla da daha esaslı bir surette alakadar olmağı düşünüyoruz. Bunun için ilk planda Çocuk esirgeme kurumu ile birlikte Halkevinin arkasında bir çocuk bahçesi yapacağız. Bu iş elimizdedir. Planlarını yapıyoruz. Pek yakında inşaata başlayacağız ve bu yaz istifade edilecek bir hale koyabileceğimizi ümit ediyoruz.

Halk dersaneleri ve kurslar şubesi :

Bu komitamız bu yıl Türkçe, Fransızca ve İngilizce kursları açmıştır. Bunlara 300 kişi devam etmiştir. Son günlerde Hapishane- de de iki kurs açtık. Bu kurslarda da Şimdilik 160 kişiye Türkçe okuma ve yazma öğretilmektedir. Her kurs üç ay devam edecek ve bundan sonra yenisi açılacak. Bu suretle önümüzdeki yıl içinde hapishanedeki vatandaşlara okuma

ve yazma öğretmiş bulunacağız. Bir taraftan da okuma yazma öğrenmiş olan vatandaşlar için yurtbilgisi ve Hayatbilgileri kursları açılacaktır. Bu kolumuz bir taraftan da köylerde okuma odaları açarak okulu olmayan köylerde çocuklara ve okul çağını aşmış olanlara okuma ve yazma öğretmektedir. Bunların ilkinin bir buçuk sene evvel Tilaloda açtık. Geçen yıl biri Hanik biri de Mermerin Dervişhasan köyünde iki okuma odası açıldı. Önümüzdeki yıl 4 köyde daha okuma odası açacağız. Okuma odalarını daha yüksek bir adede çıkarmak zaruretindeyiz. Fakat köylerde okuma odası açmak için bina bulamıyoruz. Yeniden bina yaptırmak ta bütçemiz için büyük bir yük teşkil edecek. Bunun için okuma odası açamadığımız köylere birer kitap dolabı göndereceğiz. Bu dolapların içinde köylüyü alâkadar edecek kitaplar bulunacaktır. Bu dolapları yalnız köylere değil şehir içinde halkın müttekâsif bulunduğu bazı kahvelere de koymak istiyozuz. Şehrin merkezi bir yerinde bir okuma odası da açacağız. Lisan kurslarını yine yapacağız.

Kitapsaray ve yayım Şubesi :

Bu şubemiz bu gün zengin bir kütüphaneye sahiptir. Hususi İdare kütüphanesinin evimize devrile kitaplarımızın sayısı 10000 cildi geçtiği gibi partimiz de bize bü-

tün yeni çıkan mecmua ve kitapları muntazaman göndermektedir. Geçen bir yıl içinde bu kütüphanede okuyanların sayısı 44,200 kişidir. Vasati olarak her güne 123 kişi düşünüyor. Şimdi kütüphanemiz fiş usulile tasnif edilmektedir. Bundan sonra bu 10,000 cilt kitap her türlü ilmi tetkikler için hazırlanmış bir vaziyette buluncaktır. Bu yıl neşriyat sahasında bu kolumuz Karacadağ Mecmuasının neşrinde çalıştığı gibi Dicle ve Diyarbakır hakkında yazılan şiirleri bir kitap halinde toplamış ve neşretmiştir. Bu kolumuz bilhassa Radyo neşriyatına büyük ehemmiyet vermiş , şehirde yaptığımız Hoparlör tesisatı vasıtasıyla Ankara Radyosunun gündüz ve akşam programlarını neşrettiği gibi ayrıca Hoparlörler de elli kadar söylev vermiştir. Bu gün biri Hapishanede olmak üzere şehir içinde üç Hoparlörümüz vardır. Bu günlerde Melikahmede bir hoparlör daha koyacağız. Ve bu neşriyata önümüzdeki yıl daha geniş mikyasta devam edeceğiz.

Bu kolumuz önümüzdeki yıl yukarıda Dil, Tarih Edebiyat kolumuz tarafından tetkik edilip hazırlandığı ve bir nushasının Türk Tarih kurumuna gönderildiğini söyledikim mağaralar etüdü ile , Diyarbakır anıtlarına ait fişleri tasnif edip bir Tarih kitabı haline getirerek güzel bir şekilde neşredeckdir. Bunlardan başka Dil Tarih Edebiyat kolumuz Başkanı Kâzım

Baykalın hazırladığı Felsefe Tarihi adlı bir el kitabı ile Ziya gök alpin küçük mecmuasında intişar eden Binbaşı Hulusinin Komuk ilini de kitap halinde neşredecktir.

Köycülük Şubesi :

Bu komitemiz muhtelif köylerde gezintiler tertip etmiş köy tetkikleri yapmış bir çok sahalarda köylülere yardım etmiştir.

İçtimai yardım komitesi , halk dersaneleri ve yayım şubesi ile sıkı iş birliği ederek köylerde okuma odaları açılmasını ve bu odaların idaresini ve köylere sıhhi ve içtimai yardımları organize etmiştir. Köylüler arasında Türkçe ve Yurtbilgisi müsabakaları yapmıştır. Bu müsabakalara bir çok köylüler iştirak ederek kazananlara mükâfatlar (öküz , inek vesaire. gibi) dağıtılmıştır. Bu komitamız bu yılda köy tetkiklerine devam edecek bir köyü ele alarak onun sıhhi , terbiyevî ve medenî ihtiyaçları ile meşgul olacak ve muhtelif esaslar üzerinde köyde Etütler yapacaktır. Köylerde okuma odaları açılması , kitap dolapları gönderilmesinde çalışacağı gibi bunlarla beraber köylere birer de ilaç dolabı göndereceğiz. Doktor arkadaşları köylere götürüp hasta köylüleri muayene ve tedavi ettirmeye de çalışacağız.

Müze ve sergi kolu :

Bu kolumuz bu yıl Diyarbakı-

rin iki büyük Albümünü hazırlamış, amatörler arasında bir Fotoğraf müsabakası tertip etmiş ve çiçek sergisi açmıştır. Önümüzdeki yıl çiçek sergisinden başka bir Elisheri sergisi ve dil, tarih, edebiyat komitesiyle birlikte bir eski paralar kulleksiyonu hazırlıvacak, tarihi eserlerin muhafazası için çalışacaktır.

Kollarımızın geçen seneki faaliyeti ve önümüzdeki yıl için hazırladığımız çalışma programı burada bitiyor. Bunların dışında olarak binamızı Halkevi mefhumunun ve faaliyetinin bütün gayelerini en uygun bir şekilde yapabilecek bir hale getirmeğe çalışacağız. Oldukça geniş bir saha kaplayan

bahçemizi bir kültür park halinde tanzim edeceğiz. Burada Spor sahaları ve eğlence yerleri tesis edeceğiz. Bu sahada bir yazlık toplantı yeri yapıyoruz. Burada şimdi sinema gösterilebiliyor; yanında her türlü toplantıların yapılabileceği bir hale gelecektir.

Bu yıl bir seyyar sinema makinası aldık; buna bir Elektrik motörü de ilave ederek köylerde dolaştıracağız. Köylüye parsız sinema göstereceğiz. Bu işleri hakkile başarabilmek için sizlerin yardımına güveniyoruz. Geçen yıl bizimle beraber çalışan bütün arkadaşlara ve bize büyük yardımlar yapan Sayın Birinci Umum Müfettiş Abidin Özmen ve İlbay Mithat Altıok'a teşekkür etmeği bir borç bilirim.

DIYARBAKIRLI BİLGİNLER ve OZANLAR

(Devam)

A. Ş. Kavut

Cami

Asıl adı Ahmettir. 1125 (M. 1709) senesinde şehrimizde doğdu. Tab edilmemiş bir divanı vardır. Edebiyat kadar musikiyi de seven bir ozandı. Bazı şiirlerini kendi bestelemiştir. 1215 (M. 1799) senesinde vefat etti. Aşağıdaki gazel onundur.

Gazel

*Çıkar festen o müşkin kâkülün yer yer nümayan et
Doğut alamu sevdaiyi dili üşşaki şadan et
Döküp zülfün üzere serteser ol bahar asa
Fezayi hüsnünü reşki çemenzaru gülüstan et
Girip bu hüsn ile evlangezhi aşk içre at oynat
Gelen varnu sele çek her taraf hubanı meyan et
Kemer beste olup aşıkların karşında durmuşlar
İnayet kul güzellerde efendim sende bir şan et
Kulundur aşkıkindır nice yıldır küyi aşkıında
Terehhum kul visalın (Cami) ye bir lahza vıhsan et*

Baki

Mehmet ali adlı bir zatın oğludur. Takriben 1282 (M. 1866) da Diyarbakırda doğdu. Tahsil-den sonra yirmi kuruş maaşla vilâyet mektubi kalemine girdi. Orada çok kalmadan Evrak kalemine nakl olundu. Aynı zamanda Askeri rüştiyesinde imla öğretmenliğini de yapıyordu.

Şiirlerini "NALE" adlı bir

kitapta toplamıştır. 48 küçük sahifeden ibaret olan eser için Süleyman Nazif diyor ki :

*"Savtı hazini dilleri rikkat pezir eder
Ağaz edince naleyê kılki hünnerverin
Baki bekayı namını temin için yeter
Meydanı intişara çıkan naleyê terin." [1]*

Gazellerinin ekserisini muallim Naciye Nazire olarak yazmıştır. Vefatı 1330 (M. 1914) ve 1335 (M. 1919) seneleri arasındadır. Aşağıdaki gazel onundur.

Gazel

*Sırrı aşkı sorma benden gözlerimden bellidir
Garkı hun ab olduğum eşki terimden bellidir
Diledi dikkatle bak nuri terakki dembedem
Hamei icazu hikmet perverimden bellidir
Sözlerim kanuni hikmet oldu ey erbabi dil
Dinleyin kanuni hikmet sözlerimden bellidir
Fikri ulviyette hakisterde olsam ben gene
Tab'ı ulvi perverim hakisterimden bellidir
Aşkı inkâr eylemek (Baki) bana kabilmidir
Çünkü aşkıun nağmei hüznü âverimden bellidir*

Civan

1160 (M. 1744) senesinde şehrimizde doğu. Ali Emiriye göre : "Edayi eş'arı açık ve sadedir. Bazı güzel beyitlerine

[1] Bundan başka bu küçük eserin başında M. sabahaddin, Ağâh, Talat, M. Teyfik, Şevket, adlı zatların da fikirleri vardır.

ve hüs-n-i insicâm - dairesinde
gazellerine de tesadûf olunur.
Maya makamında milli ve şevke
fezâ murabbaları hâlâ meşhur ve
hafıza-i enâmda menkuştur''.

Basmacılık san'atile hayatını
temin eden Diyarbakırlı bu Ozan
1230 (M. 1814) te vefat
etmiştir.

Gazel

*Seyre çıkmış sevdiğim şuhi cihan olmuş bu gün
Kıprığı tiri gazap ebrû kemân olmuş bu gün
Kaddine bin nâz ile giymiş kebûdi câmesin
Ebr içinde sanki mâhi mihriban olmuş bu gün
Karşusunda sad hezâr üftadeler el bağlamış
Nâzeninler tahtına sahip kıran olmuş bu gün
Geçerinde halları leşker gibi kurmuş tabur
Her biri bir fitneî ahır zaman olmuş bu gün
Ey (Civan) sen çeşmi celladın çekersin kahrını
Her biri a'zaların bir kahraman olmuş bu gün.*

— SONU VAR —

DİYARBAKIR KİTABELERİ

S. Savcı

Kitabe No. 36

Kitabenin cenubundaki burcun üzerinde (Ebül-fetih Mahmud) kelimeleri var. Asıl kitabe cephesinde iki taş ters bırakılmış ve okunmuyor. Bir taşta daha elif veya lamların uçları görülüyor. Dört taş dahi yazısız olarak irili ufaklı gelişi güzel konmuş, bunları takibeden iki siyah taş arasındaki parçanın yazısı okunmuyor Diğer taşların da bazı harfleri okuyorsada bir kelime olsun teşkil edemiyorlar. Bu taşlar aynı kitabeğe ait olduğu halde gerek yaptırın zatın ve gerekse mimarının ihmal ve cehaleti eseri olarak gelişi güzel dizilmiş. Altındaki satırda ise şöyle yazılıdır (mev-lânel-emir el-melikil-salih el-alim el-adil el-mücahid el-müeyyed el-muzaffer el-mensur... (bir kelime okunamadı) sultanül-islâm vel-müslimin zuhrul-hilâfe)

Kitabenin alt tarafı yoktur, bozuktur.

İç kalenin garp şimalinde, kapalı bulunan kapının garp yüzündeki kitabe (Bu gün un fabri-kası hududu içerisinde)

Kitabe No. 37

Besmele... (Cenup tarafındaki satır) tetavvea basere (bi eseri,

brşere gibi de okunur) hazihil-medresetil-mübareke tekarruben ilahi el-abdül-fakir ilâ rahmetillahi (şimal tarafındaki satır) emirilmüminin edemallahü sultanhu ve vakkafaha vakfen muharrerem müebbeden alâfukahai haza ... (bu parça divarla kapalı) lehu minhü ve zalike fi senti sitte ve tisine ve hamsemie.

Mesudiye medresesinde ikinci kitabe 596 H. Medrese avlusunun içindeki büyük eyvanın kemeri altında . Artık oğullarınaaittir . Evkafındır .

Rutubetten aşınmış, bozuktur, karşılıklı iki satırdır, birinci satırın sonu ikincinin başı yoktur. Bunların şarkında ve eyvanın arkasındaki divarda bir satır yazının varlığı hissediliyorsa da böyle bir şey bu gün yoktur. Kitabenin orta kısmını teşkil eden bu parçaya tamamı yıkılıp gitmiş yahut arkadaki evin içinde kaybolmuştur.

Kitabe No. 38

Besmele... Hafizu alel-salevati.. (ayet) sadekallhul-azim ve resulühül-kerim.

(Mihrabın sağında, dört metre uzakta) el-benna mes'ud tersimül-

üstad Cafer bini mahmudül-halebi ve zalike fi seneti işrine ve sittemie.

mes'udiye medresesindeki üçüncü kitabe 620 H. medresesinin içinde, cenup divarında, mihrap üzerinde

Kitabe No. 39

Besmele... meselüllezine... vel-mütatavva biamelî hazihil-medreseti mevlana el-sultan el-melikil-mes'ud kutbül-din ebül-muzaffer sukman bin muhammed bini kara arslan bini davud bini artık nasıru emiril-müminin ezellahü ensarehu ve zalike fi seneti hamse ve sitine ve hamsemie.

mes'udiye medresesinde birinci kitabe si 595 H. Ulu cami şimali şarkisindeki medrese. Artıklara aittir evkafındır. Yıkılmaktadır ve bu gün belediyesinin anbarıdır.

Terceme

Kitabe No. 36

Yalnız tazim elkabından ibaret olduğundan tercemesinden vazgeçildi.

Kitabe No. 37

Besmele... Bu mübarek medresenin yapılması için Allahın rahmetine muhtaç kulu, Allaha yakınlık maksadile kendi arzusile (kaybolan orta satır) emirilmümininin... Allah saltanatını daim etsin, bura fakihlerinin (hukukçu) üzerine ebedi ve yazılı bir vakıf olarak vakfetti. Ona ve ondan

bu iş 596 senesinde cereyan etti.

Kitabe No. 38

Besmele... ayet.

İkinci parçada mimarı mes'udur. Halepli mahmud oğlu Caferin plânı üzerine bu iş 620 senesinde cereyan etti.

Kitabe No. 39

Besmele... Ayetler... Emirilmümininin yardımcısı, Artık oğlu davut oğlu kara arslan oğlu, muzafferin babası efendimiz sultan ve melik mesud kutbüddü sukman bu medresenin yapılmasını arzusile kendi üzerine aldı. Kendine yardım edenleri allah aziz etsin. Bu iş 595 senesinde cereyan etti.

Tenkî

Kitabe No. 36

Amida tertipte bizimle birleşiyor yalnız (Nasrul-dünya) el-muazzam kelimelerini de ilâve ediyor. buda varid olabilir.

Kitabe No. 37

Bu kitabe (Amida) da yoktur.

Kitabe No. 38

Amida da bu parçalar çoktur.

Kitabe No. 39

Amida (emir (?) biamelî) kelimeleri ile başlıyor. bu kelime yoktur. Sonunda davud [bin sukman] yazıyor. Bu kelime de yoktur. Tarihi şöyle tertip etmiş: Hamse ve hamse ve tis'ine, bu şekil kelimeleri ihtiva eden taşları yanlış komasındandır.

K. Baykal

MAYA ve HORYATLAR

A. Ş. Kavut

Karacadağ dergisinin dördüncü sayısında Manilerden bir az bahs ettiğim için artık onlara temas etmiyeceğim. Horyatlara gelince: Vezin ve kafiye itibarile Manilerin aynıdır. Yalnız Horyatların ilk mısrağı vezin itibarile yarımır. Üç veya dört heceli olurlar. Aşağıdaki iki Horyatta olduğu gibi bu yarım mısra istemez ayak tutmak içindir :

Birinden,
Geçti göynüm birinden.
Avcular ceylan için
Daim çıkmaz bir inden.
Cihandan ahım aldım
Alamadım birinden.
Çimen yerde,
Su akar çimen yerde.
Yara peştimal olum
Soyunup çimen yerde.

Horyatlar beste itibarile mani ve mayalardan ayrılırlar. Mayaların vezni on birdir. 4-4-3 veznile yazılırlar.

Karlı dağlar kalkmayınca aradan,
Haber gelmez o kaşları karadan.
Ver muradım yeri göğü yaradan
Koma beni bu hasretle yanayım..

Mayalarda ilk üç mısrağ kendi aralarında kafiyeli olup son mısra serbesttir. Beste, şekil, vezin itibarile Mani ve Horyatlardan ayrı olan Mayalar Diyarbakırda pek çoktur. Bunlar en ziyade gelin ve güveği götürürken güzel sesliler tarafından özel bir beste ile okunurlar.

Alma yanı,
Kızarmış alma yanı.
Ben gönlümü vermişem
Kör olsun almayı.

Almadan,
Kokun alım almadan.
Birde yüzün göreydim
Tanrı ruhum almadan.

Bendenize,
Rahmeyle bendenize.
Bir karaya çıkmadım
Düşeli ben denize

Ben de yetim,
Sen öksüz ben de yetim.
Binmişem aşk atına
Yavaş git ben de yetim.

Eski yaram,
Sızıldar eski yaram.
Zanetme vaz gelmişem
Gene ben eski yaram.

Gül eser,
Bülbül eser, gül eser.
Bağbancı hayranınam
Yar yatağın güle ser.

Gül memenden,
Gül kokar gül memenden.
Can evi viran olur
Kaş çatıp gülmemenden.

Güle damlar,
Gül suyu güle damlar.
Kendi gül hanesi gül,
Oturan gül adamlar.
Bülbülün gözün yaşı
Her neher güle damlar.

Bahar olur yeşillenir bu dağlar,
Bu çimenler, bu çiçekler, bu bağlar
Gidim sorum dünya alem ne ağlar
Ben ağlarım nazlı yardan ayrıldım.

Eller göçtü ben kalmışam burada,
Kadir mevlam beni yetir murada.
Bana derler neyin kalmış sılada
Hiç demişler kömür gözlüm ağlıyor

Ah dedikçe arşa çıkar feryadım.
Hak kesmesin dört yanımdan imdadım
Budur haktan gece gündüz muradım
Can çıkmadan birde yüzün göreyim

Aşkan düştüm oldum deli divana
Ben yalvardım sen başladın ilvana
Gece gündüz kan ağlattın bu cana
Yeter ettin allahından bulasın..

Dost bağında ne bülbülüm ne gülüm
Felek komaz ne şad olum ne gülüm
Alem bilir öz halimle değılim
Vurulmuşam bir esmere ağlarım.

Felek vurmuş sinem üzre düğümü,
Arşa çıkar ciğerimin tütünü,
Acap mevlam gösterir mi o gün?
Melul gönlüm hasretine kavuşa..

Kâmil olan kâmil dersin heceler,
Bu dert ile zayı olmuş neceler.
Gündüzmahmur kan ağlarım geceler
Felek beni yardan cüda kılalı..

Herne giysen servi boyan yakışır
Mah camalan bakan gözlerkamaşır
Vücudumda azalarım titreşir
Şirin sedan kulağıma değinde.

İki dağın arasında kalmışam,
Bülbül gibi daldan dala konmuşam
Ne gün gördüm nede murat almışam
Yazık bana genç ömrümü çürüttüm

DUT ve DUTÇULUK

(2)

F. İpaker - S. Özbek

Dutun Çoğalması

Çoğaltma için başlıca tohum, çelik ve daldırma usulleri tatbik olunur. Tohum ile çoğaltma en müstamel olanıdır. Çelik ile çoğaltmada bilhassa ananın, evsafını muhafaza etmek icap eden yerlerde, kullanılan bir usuldur. Fransanın (Loh, Morati, Moltokol ve Çin) neveleri çelik ile çoğatılan nevelerindedir.

Daldırmak nadiren kullanılan bir usuldur.

Tohum ile çoğaltma

Dayanıklı hususunda istenilen evsafı kendinde toplamak ve en kuvvetli bir fidan elde etmek istenilirse tohum ile çoğaltmaya muracaat olunur. Tohumluk olarak toplanacak dutların temamilen kemale gelmiş ve ufak bir sarsıntı ile dökülmüş olması lâzımdır.

Tohumluk ağaçlar en azdan 15 — 30 senelik olmakla beraber yapağına iki sene ilişilmelidir.

Dut tohumlarının hazırlama usulu

Dutlar su içine konulur. Ve

yaprak arasında ezilerek etli kısmı çekirdeğinden ayrılır. Sonra bir bez üzerine serilerek gölge bir mahalde kurutulur. Ve ekileceye kadar havadar bir mahalde muhafaza olunur. ekileceği zaman vezninin iki misline kum ile karıştırılarak ekilir.

Tohumluk taneler o senenin mahsulü olmalıdır.

Bazı yerlerde bilhassa Erzincan'da o sene toplanan dutlardan çıkarılan dut tohumları Temmuz ve ya Ağustos aylarında tobrağa atarak ekerler. Ve suluyarak dut fidanını yetiştirirler.

Tohum fidanlığı ve hazırlanması

Tohum ekilecek toprağın serin ve kabili nufuz hafif olmasına beraber. 40 — 50 Santim derinliğinde girizma edilmiş bulunması lâzımdır. Ve bu sırada hayvan gübresi ve ya nebat çürükleri atılarak toprağa karıştırılmalıdır. Ve beher metre murabbai mahalle 3 — 4 gram tohum kifayet eder. Dut tohumu ekilecek tava bir metre genişliğinde tavalara taksim

olunduktan sonra beher tavaya
istenildiği kadar. Uzunluk verilir,
şöyleki 10 metre murabbaında
olan bir yere 2000 dut fidanı isa-
bet etmek için eai bir ve uzuluđu
beş metre olmak üzere iki tava,
bir metre genişlik veya iki
metre uzunlukta beş tava yapılır.
Her iki tava arasında 3o santimlik
bir yol bırakır.

Tohumlar evvelce açılmış
iki santim derinliğinde ve on
santim aralıklı çizgiler içerisinde
bir buçuk santim mesafede ekilir
Ve bir metre murabbaı yeıde
iki bin adet olmak üzere her
çizgiye 200 tohum isabet eder.

— SONU VAR —

GÖZLERİN HAYALI

*Sihirli bakışlar aldı gönlümü
Bilmemki nereden çaldı gönlümü
Ebedi hasrete saldı gönlümü,
Dalarken gözünün baygın rengine .*

*Akşamın melâli ruhuna çökmüş
Dağılan kâkülü rüzgârlar sökmüş
Perişan saçları yüzüne dökmüş,
Batarken bu güneş kızgın engine .*

*Açılan bir gülsün neşe bağında,
Kalbimi sen çaldın gençlik Çağında.
Mecnun'un raslamam hicran dağında
Sen gibi Leylânın bir tek dengine .*

Ibrahim Ateşli

EVİMİZİN BİR AYLIK ÇALIŞMASI

Umumi hey'et toplantısı

29 Haziran 939 da Halkevi salonunda umumi hey'et toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda halkevi Başkanı Dr. Neşati Üster evimizin geçen yıl mesaisini izah etmiş ve önümüzdeki sene için hazırlanan çalışma programı hakkında malûmat vermiştir. Bundan sonra kürsüye gelen Vali Dr. Mithat Altok bu toplantı ve evimiz mesaisi hakkındaki düşüncelerini söylemiş, münevverleri ve bilhassa ilk okul öğretmenlerini Halkevleri mesaisine daha geniş mikyasta iştirake davet etmiştir. Toplantıya orkestramız tarafından verilen bir konserle nihayet verilmiştir.

Sözler ve konser hoparlörlerle neşredilmiştir.

Köy Okuma Odası

Evimiz tarafından kurulmakta olan köy okuma odalarının 3 üncüsü mermer nahiyesinin Devriş Hasan köyünde açılmıştır.

Konferanslar

Halkevi hoparlörlerle yapılan neşriyata devam edilmektedir. Bu ay da Seyfi Alpan (Parti faaliyetleri) Sadık Özbek (mektep ve aile) Mahmut (Türk inkilâbının ahlâkî hedefleri)

mezvuları üzerinde konferanslar vermişlerdir.

Köyde Temsil

Gösterit kolumuz 14 Temmuzda büyük Kadı köyünde (KANUN ADAMI) piyesini temsil etmiştir. Köylüler temsile karşı büyük bir alaka göstermiştir.

Riyaziye Kursu

Halkevimizde bir Riyaziye kursu açılmıştır. Tatil aylarında devam edecek olan bu kurs haftada iki gün verilmektedir.

Kütüphanemizin tasnifi

Hususi idare kütüphanesinin evimize devri ile zenginleşen kütüphanemiz yeniden ve fiş usulü ile tasnif edilmiştir. Bu yüzden bir müddet kapalı kalan kütüphanemiz yeniden okuyucularına kapılarını açmış bulunmaktadır.

H A L K E V İ

*Halkevi, susayınca bize bir pınar olur :
İçeriz bu çeşmeden kültür denen alevi.
Yakıcı sıcaklarda büyük bir çınar olur,
Altında hepimizi serinletir Halkevi.*

*Yükselen duman gibi, uçan bir kartal gibi
Boşluklarda yüzerek gün geçtikçe yükselir.
Üstünde her çiçeği taşıyan bir dal gibi
Kokladıkça dimağa güzel kokular verir.*

*O, gittikçe parlayan öyle bir meş'aleki
Baktıkça gönülleri doldurur bir aydınlık.
Rengini bayrağından alan ev, bir kaleki,
İnkilâp rüzgârına çelik kapısı açıktı..*

*Ufku ; yer yer parlayan zafer rengile dolu,
Gözleri, nur emiyor inkilâp güneşinden.
Eli, ufukta çizer gideceğimiz yolu,
Hepimiz tunçlaşırız içinin ateşinden.*

*Ruhumun pınarına damlarken altı damla
Gözlerimin önünde parlıyor tam altı kor.
Ruhumdaki sabahla, gönlümdeki akşamla
Altı renk tutuşuyor, bu altı renk yantıyor!..*

CELÂL GÜVENÇ

Bibliografya

DİYARBAKIR HAKKINDA YAPILAN ETÜDLER

(DEVAM)

K. Baykal

Tammet fi yevmi selâse min şehri zilkade 1240). Kitabın sonunda temmel fütuhbihamdillâh bimennihi .. an yedi asgaril-ibad Poladi molla Hüseyin mütemekkinen bibehisni (2) fi yevmi erbea fi şehri ahar zilkade fi seneti erbaine ve mieteyn ve elf 1240) deniyor. Anlaşılyorki müellif vakıdî), terceme eden Diyarbakırlı Mehmet Mustafa), istinsah eden Molla Hüseyin) dir.Asıl kitabın yazılış tarihi yok.

Istinsah hangi asıldan, kimin yazısından yapılmış, onlara ne şekilde gelmiş bu hususta malumat yok. Yalnız içindekilerle buradaki an-aneler tevafuk ediyor. Eger rivayetler bu metinden alınmış değilse kitabın, istinsahın vüsuku hakkındaki kanaatımız daha sağlam olur. Mamafih vakidinin Fütuhuşşam adlı kitabı bir çok yerde zikredilir. Binaenaleyh bu kitap Diyarbakırın ilk islâmlığını bildirmesi itibarile degeri yüksek bir eserdir.

No. 21 —TH CHRONİCL Of Joshua The Stylite

Composet in syrisic A.D.507

(2) — Behisnide otururken

with a translation into english and notes

w Wright. L. L. D.

Professor of arabic in the university of canbridge cambridge 1882

Bu kitabın aslı Süryani dilile yazılmıştır. Diyarbakır köylerinden (zuknin) (şimdi neresi olduğu belli değil) köyünde Süryani manastırı papazlarından Rahip Yeşu tarafından yazılmıştır. Ele geçen bu nüsha, 10 sahifelik bir İngilizce mukaddimeden sonra 92 sahife Süryanice, 84 sahife İngilizce tercüme olarak basılmış. Sonunda bir kıroki ile Şimali mezopotomya ve Diyarbakır havalisinin o zamanki vaziyetine göre bir haritası vardır.

Kitap milâdi 507 senesinden 600 senesine kadar Diyarbakır, Urfa ve mezopotamyada zaman zaman çıkan İranlılarla Romalılar arasındaki mühim muharebelerden ve bu yüzden bu civar ahalisinin çektiği cefa ve zorluklardan basheder. Bazı dinî mankıbeler ve hatta hürâfeler de yazılıdır. Meselâ Çermik sularının çıkması

hakkındaki rivayetler gibi.

Kitabın serlavhasında Süryanice ibare şöyle terceme edilir :
Altıncı milâdî asırda Diyarbakır, Urfa, ve Beyennehreyn (Mezopotamya) nın geçirdiği şiddetli zamanların vak' aları,

İngiliz müşteliklerinden profösör Mister W. Wright Londrada kenbiriç ünüversitesi arapça profösörü iken Altıncı asra münhasır olan bu vak'a nameyi, Romada Vati-

kan Kütüphanesinde 328 sayılı ve Londranın Biritiş Müzeum kütüphanesinde 1310 sayılı aslı nüshalarını mütekabilen tetkikten sonra 1882 de Süryani ve İngilizce olarak basılmıştır. Şehrimizin bir asırlık tarihini göstermesi itibarile kıymetlidir tetkik edilmeli.

Bana kitabı veren ve Süryani terceme de yardım ededn tetkik sahibi Süryani papazı oğlu Tumaya teşekkür ederim.

İmtiyaz sahibi : Diyarbakır Halkevi
Umum Neşriyatı İdare eden
Avukat Agâh Arman

Diyarbakır Basımevinde basılmıştır